

## Az új stratégia alapja egy új szakmapolitikai koncepció

A 2014–2018 közötti országos könyvtári stratégia  
előkészítéséhez

A jövő év végén lezárul a Portál program, azaz a 2008–2013 közötti könyvtárfejlesztési stratégiai ciklus. Ideje tehát elgondolkodni a következőn, a hazai könyvtárügy újabb négy esztendejét meghatározó dokumentum lehetséges részletein, koncepcióján, szerkezetén és tartalmán. A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros egyik fontos feladatának tekinti, hogy hozzájáruljon a születendő szakmapolitikai koncepció, illetve stratégia kialakításához. E célból sorozatot nyitunk ezeken a hasábokon, hogy a jövőn gondolkodó könyvtárosok elmondhassák, miként vélekednek a 2013 után kezdődő újabb ciklusról, vagyis megfogalmazhassák ötleteiket, szempontjaikat, akár egész rendszerré összeálló elképzeléseiket a születendő új dokumentumról vagy annak részleteiről. Felkértünk néhány lehetséges szerzőt, mondják el, fogalmazzák meg, milyen legyen, milyen lehetne az új könyvtári stratégia, annak legalábbis a körvonala. Mellettük szívesen látunk és várunk további írásokat a jövőendő stratégia szempontjairól. (MLM)

A stratégia – tudjuk – arra szolgál, hogy a környezeti (politikai, gazdasági, társadalmi, technológiai, jogi) változások megismerésével és figyelembevételével eredményesen alakítsunk, fejlesszünk egy ágazatot. Ám küldetésünket úgy valószínűsíthetjük meg és a céljainkat csak akkor érhetjük el, ha **rendelkezünk olyan szakmapolitikai (ebben az esetben könyvtári-információs) fejlesztési koncepcióval, amely a stratégia alapját képezi.** Érdemes megjegyezni, hogy mi a különbség a fejlesztési koncepció és a stratégia között. A **szakmapolitikai**, ezen belül a könyvtári- információs (a továbbiakban könyvtári) **koncepció** azt mondja meg, hogy **mit akarunk elérni és miért.** A **stratégia**, amely illeszkedik a kulturális koncepcióhoz, azt, hogy **milyen módon**, milyen célok kitűzésével, milyen feladatok megvalósításával és mely kulcsterületek fejlesztésével **jutunk oda.**

Nézzük az eddigi példáinkat, az eddig megtett utat!

*Az 1998–2002 közötti stratégia* azon a koncepción nyugodott, hogy a rendszer-változás következtében szétesett könyvtári struktúra helyébe új, a változásokhoz igazodó, a megváltozott használói igényeket kielégítő rendszert építünk.

*A 2003–2007 közötti stratégia* koncepciója az volt, hogy a kialakított új országos szolgáltatási struktúrákat erősítsük meg, kezdjük meg a minőségi szemlélet könyvtári meghonosítását, és olyan elveket dolgozzunk ki, amelyek teljesítésével hozzájárulunk a kistelephelyeken, a falvakban élők információs felzárkózásához.

A 2007–2013 közötti stratégia koncepciója az volt, hogy – az állami fejlesztési forrást kiegészítendő – az európai uniós pályázati támogatások minél nagyobb arányú lehívásával járuljunk hozzá ahhoz, hogy a pályázó hazai könyvtárak felzárkózhassanak az EU-tagországok könyvtáraiban létező szolgáltatási színvonalhoz; a könyvtári rendszer pedig – szintén pályázati forrásból – a MOKKA és az ODR egységes kezelésével, és az ODR OEDR-ré, Országos Elektronikus Dokumentum-ellátási Rendszerré fejlesztésével, magasabb színvonalon szolgáljon.

Biztosan lehettek volna más koncepciók is, és ezekhez másfajta stratégia csatlakozhatott volna. De természetesen a szakmapolitikai koncepciónak és a hozzá kapcsolódó stratégiának az egyik alapvető kiindulási pontja, meghatározó keretei az aktuális kormány kulturális elképzelései, a látható trendek, a használói igények és a szakmai közösségek konszenzusos elképzelései voltak. Ez volt a helyzet a jelzett időszakokban is. A koncepciók, majd a nyomukban elkészített stratégiák, a lehívott források eredményességét nehéz lenne megkérdőjelezni. Az ide vonatkozó tények és a számok egy tavaly megjelent kiadványban olvashatók.<sup>1</sup>

Az eddig elmondottak szerint, a következő stratégiai ciklus elkészítéséhez tehát először a könyvtárügy szakmapolitikai koncepcióját kell megfogalmazni. Nyilvánvalóan a koncepciót – éppen úgy, mint a stratégiát – csak pontos helyzetfelmérés, gondos elemzések és vizsgálatok után lehet kialakítani. A koncepció és a stratégia megalkotásában azonban alapvető különbség van. A koncepció nem csupán illeszkedik a kormányzati elképzelésekhez, hanem egyértelműen a kormányzat elképzelése, ezért az ezzel a területtel foglalkozó minisztérium szakmai szerve alakítja ki. A stratégia természetesen illeszkedik a kormányzat által megjelölt irányokhoz,<sup>2</sup> de a szakmai véleményezés összetettebb és strukturáltabb, akár az erre a célra létrehozott munkacsoportok tevékenységén, akár egyéb egyeztetési formákon keresztül.

### Egy hipotézis

A helyzetfelmérés eredményének ismerete előtt már most megkockáztatok egy olyan felvetést, amely – amennyiben a vizsgálatok elvégzése igazolja a hipotézisemet – szerintem alapja kell, hogy legyen a következő időszak könyvtárpolitikájának. Olyan kérdéskörrel van szó, amely régóta kíséri a területet. Véleményem szerint **egyáltalán nincs súlyának megfelelő helyén a könyvtárügy, és minden egyéb gond ebből fakad:** a finanszírozás, a fenntartás stb. A könyvtárügy, a könyvtár szerepe, lehetősége a társadalom demokratikus és szociális fejlődése szempontjából, az állampolgárok informálódása, a digitális írástudás, az új IKT technikák meghonosítása és elsajátítása szempontjából jóval meghatározóbb, mint ahogy – általában – a döntéshozók tudatában él. A könyvtárak bármilyen rendszerű és egyéb fejlesztésének alapkérdése az, hogy megfelelőképpen vannak-e pozícionálva most a könyvtárak, megfelelő helyen kezelik-e a döntéshozók a könyvtárügyet, a könyvtárakat.

Nem új, nem most elénk kerülő problémáról van szó. Először a 2003–2007 közötti stratégia előkészítő elemzésében foglalmaztuk meg. Ott olvasható a gondok között, „*a könyvtárak érdekérvényesítésének nem egységesen megfelelő ereje, a könyvtárak társadalmi helyzetének ... súlytalansága.*”<sup>3</sup> Míg azonban azokban az években más sürgetőbb feladatok is voltak, amelyek egyben kitörési lehetőségeket

is jelentettek, most már ez a tény annyira gátolja az előbbre jutást, hogy amennyiben nem tudunk változtatni rajta, gátjává válik minden további fejlődésnek. A hipotézisem tehát az, hogy annak érdekében, hogy a várt könyvtári paradigmaváltás bekövetkezzék, és a könyvtárak fejlesztéséből a használók minőségileg profitáljanak, **újra kell pozicionálni a könyvtárak helyét és szerepét.**

Tehát az **új koncepció alapján írandó stratégia megalkotásakor azzal kell tisztában lennünk, hogy** – legalább annyira, mint a könyvtári törvény megalkotásakor – **paradigmaváltás előtt állunk.** Egyértelműsíteni szeretném, hogy a sokszor emlegetett és ezért talán lejáratos „paradigmaváltás” szót eredeti értelmében használom. Nem egy-egy új szolgáltatás kialakítására, nem egy-egy új, korszerű könyvtári fejlesztésre, nem az IKT legfrissebb eredményének meghonosítására, nem a használók újszerű kiszolgálására értem, hanem a könyvtárak társadalmi-politikai helyzetének olyan megváltoztatására, amely **szemléleti módosulás** következménye. A könyvtári területnek erre a szemléleti váltásra és az ennek következtében létrejövő újra pozicionálására van szüksége.

Ugyanakkor le kell szögezni, hogy:

- ez a koncepció **csak abban az esetben képezheti egy új stratégia alapját, ha a minisztérium kulturális államtitkársága vállalja, egyetért vele;**
- ez az ambiciózus koncepció több stratégiai ciklus alatt valósulhat csak meg.

### **Külföldi példák**

Mielőtt tovább folytatom a gondolatmenetemet, szeretném néhány példával bemutatni – a teljesség igénye nélkül –, milyen szakmapolitikai koncepciót képvisel Európa néhány, a könyvtárügy szempontjából mindenképpen fontos szervezete, illetve országa.

Először idézzünk a nemzetközi szervezet, az IFLA néhány idevonatkozó manifesztumából, deklarációjából.<sup>4</sup>

*„Az IFLA sürgeti a nemzeti, regionális és helyi kormányzatokat és a nemzetköz szervezeteket, hogy:*

- *a könyvtári és információs szolgáltatásokat **alapvető fontosságú elemként építsék bele az információs társadalommal kapcsolatos stratégiákba, politikájukba és költségvetésükbe** (kiemelés tőlem: S. J.)*
- *oly módon fejlesszék és alakítsák a könyvtári rendszerüket, hogy az a legnagyobb hasznot hozza a polgárok és a közösségek számára*
- *tegyék lehetővé az információhoz való szabad hozzáférést*
- *szüntessenek meg minden olyan akadályt, amely a szabad hozzáférést akadályozza*
- *ismerjék fel az információs műveltség és az ezt létrehozó alapvető stratégiák fontosságát, járuljanak hozzá az olyan képességekkel rendelkező lakosság kialakulásához, amely előnyt és hasznot hoz a globális Információs társadalom számára.*”<sup>5</sup>

A 2005-ben született, fentebb idézett Alexandriai Manifesztum talán legfontosabb kijelentése így szól: *„A könyvtárak nélkülözhetetlenek annak érdekében,*

*hogy az állampolgárok jól informáltak legyenek, és a kormányzás átlátható legyen.”<sup>6</sup>*

Az IFLA a könyvtárakat messze többre értékeli és máshová pozicionálja, mint ha egyszerű információszolgáltató helyek lennének. Ténylegesen a társadalom olyan alapintézményét látja benne, amely alkalmas nem csupán az állampolgárok műveltségének, digitális írástudásának megszerzésére és megerősítésére, az ismeretek megszerzésére és az állampolgárok oktatásban való részvételének megkönynyítésére, de állománya és információs lehetőségei révén **hozzájárulhat a jó kormányzáshoz**, a kormányzati tevékenység átláthatóságához, a korrupció elterjedésének megakadályozásához.<sup>7</sup>

**Azaz, a könyvtár helye nem a kulturális terület egyik rétegében van csupán, hanem a társadalom legalapvetőbb érdekeinek szférájában.**

A könyvtárak európai szervezete, az **EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations**, a Könyvtári, Információs és Dokumentációs Egyesületek Európai Irodája) nevű ernyőszervezet 2012. évi állásfoglalásában, *A könyvtárak az információ- és az inspiráció szerzés legfontosabb lépése*<sup>8</sup> címmel arról ír, hogy a könyvtárak lehetőségeit még nem aknázták ki az Európai Unió. Márpedig annak érdekében, hogy a gazdasági egyesületként létrejött szövetség tovább lépjen egy fejlettebb társadalmi-kulturális együttműködés felé, a könyvtárakra kell támaszkodni.

A **NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe**, az Európai Közkönyvtárak Nemzeti Hatóságai) és az EBLIDA 2009. évi Bécsi Deklarációjukban<sup>9</sup> kinyilvánították, hogy a könyvtári szolgáltatások szerepét Európa-szerte növelni kell az európai tudástársadalom érdekében. Felhívták az Európai Bizottság figyelmét többek között arra, hogy létre kell hozni egy magas szintű munkacsoportot, amely kidolgozza a könyvtárak új szerepét, és erről javaslatot tesz le az Európai Unió asztalára.

Az idézett javaslatok pontosan mutatják, hogy az új szerep, az új pozicionálás kereséséről, illetve a társadalomban elfoglalt szerep megerősítéséről, vagy éppen újragondolásáról nyilatkoznak a szakmai szervezetek.

**Finnországban** a Finn Közkönyvtári Politika 2015, (**Finnish Public Library Policy 2015**)<sup>10</sup> című minisztériumi dokumentum határozza meg az eljövendő évek könyvtári politikáját. A koncepció legfontosabb gondolatai közül néhányat idézek:

- a jövő kihívásaira a könyvtárak válaszokat tudnak adni szolgáltatásaik és gyűjteményük következtében;
- a könyvtár – az állandó megújulás mellett – meghatározó folytonosságot képvisel a hektikus társadalomban, és ez is növeli az értékét;
- a könyvtári szolgáltatások folyamatosan változnak, mert állandóan követik a használói szokások és igények változását;
- a könyvtár minden megnyilvánulását a használók formálják;
- mivel a könyvtár a tanulási és találkozási hely, lehetőségeivel alapvetően hozzájárul a tanuláshoz, a megfelelő munkavégzéshez és a társadalomba illeszkedéshez.

**Dániában** a 2012-ben a három régóta működő intézmény egyesítéséből létrejött **Dán Kulturális Intézet (Danish Agency for Culture)**<sup>11</sup> fogalmazta meg az ottani könyvtárpolitikát. Az intézet négy központból áll:

- Könyvtár, média és digitalizálás
- Kulturális örökség és épített örökség
- Kulturális intézmények
- Művészeti Alap

Jegyezzük meg, hogy az intézményekkel foglalkozó intézetek összevonása nem jelentett semmiféle intézményi összevonást.

A könyvtárakra vonatkozó koncepciót az új intézmény egyik központja, a Dán Könyvtárak Intézete (Danish Agency for Libraries) tervezi. Kiemelt feladatként kezelik a jövőben:

- az épülethez kötött könyvtárak fejlesztését,
- a folyamatos digitális fejlesztést,
- az országos feladatokat.<sup>12</sup>

A második feladatban az a cél, hogy a használók, akik az információt, dokumentumot digitális formában keresik, és akiknek a száma folyamatosan nő, minél előbb mindazt megtalálják, amit keresnek.

Az országos feladatok közül pedig a következőket tartják a legfontosabbnak: országos dokumentumellátás, nemzeti bibliográfia és a szabványok.

### Koncepcióból stratégia

A koncepció és az arra épülő stratégia megalkotásakor igen gondosan kell kezelnünk a könyvtár, a könyvtári terület önállóságának vagy más intézménnyel történő integrálódásának kérdését. Ehhez először is az kell, hogy az összefoglaló szót: könyvtár – az amúgy követendő, egységben látó szemléletünket félretéve – bontsuk szét mind típusa, mind nagysága szerint.

Nem hiszem, hogy bárki megkérdőjelezné azt a koncepciót, hogy a közkönyvtárak esetében a kisebb településeken, amennyiben erre igény és lehetőség van, egy tető alatt működjön a könyvtár, a közösségi tér, a muzeális intézmény, muzeális kiállítóhely. De a nagyobb településeken, a városokban már más a helyzet. Továbbá a megfelelő együttműködés csak egyenlő partnerek és nem alárendelt egységek között lehetséges.

Miközben meg kell erősíteni a különböző kulturális területekkel való igen szoros együttműködését, **egyértelműsíteni kell a könyvtár önálló entitását. Szerepe nemcsak feljogosítja erre a könyvtárat, de a használói igények ki is követelik ezt.** Ez az intézmény információt gyűjt, feltár, szolgáltat és közvetít. Sőt, ez az intézmény alkalmas arra is, hogy az információt előállítsa, és arra is, hogy „csupán” közvetítse. Ezt más intézménytípus nem teszi meg helyette.

Kinőtte a könyvtárügy a közművelődési területtel való állandó összevetést, de nem illik rá a mostanában erősödő, a közgyűjteményi területtel való, leginkább a múzeumokkal történő együtt-kezelés sem. Ugyanakkor megjegyzem, hogy **a bizonyos területeken való intézményi együttműködés** – például a digitalizálásban, a helyismeret és helytörténet közös feltárásában, a kulturális örökség védelmében, és általában a kulturális örökséggel kapcsolatos feladatokban, a közös rendezvények és kiállítások szervezésében – **alapvető követelmény**, mind a racionalitás,

mind a használók szempontjából, bármilyen típusú és nagyságú könyvtárban. Azonban egyértelműen látnunk kell, hogy a könyvtár önállósága – a jelzett eseteket kivéve – nem presztízskérdés, hanem a fejlődés és a fejlesztés természetes záloga. Bármilyen európai országot megnézzünk, a könyvtárak önálló egységek.

Amennyiben az általam vázolt felvetést elfogadjuk, annak más szervezeti feltételei is vannak. Új pozíciót csak új struktúra tud elérni, megvalósítani. Felmerül a kérdés, hogy nem lenne-e szükség újra olyan önálló főosztályokra az ágazati minisztériumban, amelyek – természetesen szorosan együttműködve – saját érdek- és érvrendszer szerint működnek.

Választ kell adni arra a tényre is, hogy a könyvtári korántsem csak a kulturális területet fedi le. Az egyházi, a szak- és felsőoktatási, az iskolai könyvtárak révén valóban jelen van – információs állománya és szolgáltatási struktúrájának sokszínűsége révén – a társadalom egészében. A kultúrához leginkább és legszorosabban az ágazati irányítás révén kapcsolódik.

A stratégia megalkotását – az ismert elemzések, analízisek nyomán támadt kérdések megválaszolásán kívül – még az alábbi tények is befolyásolják:

- A lényegi változtatási szándékunk egybeesése azzal a kormányzati szándékkal és akarattal, hogy minden területen, így a kultúra területén is nézzünk szembe az eddig végzett tevékenységünkkel, lássuk meg az új lehetőségeket és valósítsuk meg azokat.
- A könyvtári rendszer továbbfejlesztése, fenntartása, a változásokhoz történő megfelelő igazodása és igazítása csak akkor történhet meg, ha a döntéshozók nem kegyből, hanem felismert érdekből támogatják a területet, azoknak az állampolgároknak az érdekeit követve, akik megválasztották őket, akiknek a révén döntéshozatali helyzetbe kerültek.
- A jelentős közigazgatási változások komoly változásokat generálnak a közigazgatási területhez mindig is illeszkedő könyvtári rendszerben. Ránk váró feladat, hogy a rajtunk kívül bekövetkező új helyzetből, gondos szakmai mérlegelés nyomán előnyt kovácsoljunk.
- Rendelkezünk olyan korszerű, új, vagy csupán szervezetünkben és szolgáltatásaikban megújított könyvtárakkal, naprakész technikákkal és elkötelezett könyvtárosokkal, amelyek és akik az olvasók igényei szerint alakított szolgáltatásaikkal, fogadni és teljesíteni tudják az újonnan megfogalmazott elvárásokat.
- A könyvtári törvény megjelenése óta eltelt 15 év elegendő idő ahhoz, hogy figyelembe véve az egyre nagyobb és egyre jelentősebb változásokat, bátran jelöljük ki a fejlesztés új irányait. Megtartva a jót, a régebbi és a jelenlegi gondok megoldása mellett – mint a finanszírozás éves biztosítása, hiszen a törvényben lévő forrásokat rég megszüntették, a folytonosan hektikus változtatások helyett a tervezhető jövő kiharcolása – kezdjük el az új helyzetnek megfelelő új feladatok megvalósítását.

Az említett koncepció akkor teljesül, ha a stratégia céljai, illetve a megvalósításukhoz szükséges feladatok ténylegesen a döntéshozókkal való folyamatos párbeszéd létrehozására irányulnak. Ha a társadalmi környezet valódi bevonásának és az érdekérvényesítésnek a módszerét és technikáját ki tudjuk dolgozni, és a ciklus folyamán realizálni tudjuk a fontos szakmai feladatok mellett.

Minden új stratégia egyik alapkérdése, hogy mi valósult meg az előző ciklusban, ezért ebben az újabb tervezésben az már nem kap helyet, és mi az, amit folytatnunk kell. Erre az előzetes vizsgálatok adnak választ.

A stratégia technikai megalkotásához sok anyag áll rendelkezésünkre, a már idézett jogszabályon kívül a könyvtári szakirodalom számos dokumentuma.

A tartalmi rész akkor lesz megfelelő, ha sok kérdést teszünk föl. Mindannak az okát megkérdezzük, amivel ma elégedetlenek vagyunk, és amin változtatni akarunk. A kérdések hozzájárulnak a célok megfogalmazásához, a válaszok pedig a feladatok kialakításához.

Minden előzetes felmérés nélkül – ám a trendek és a külföldi stratégiai tervek ismeretében – kockázat nélkül sorolhatunk fel néhány témát a megoldandó szakmai feladatok közül.

Nyilvánvaló, hogy az egyik legnagyobb szakmai hangsúlyt **a koordinált országos digitalizálás** megszervezésére és megvalósítására kell tenni a jövőben. Ez az a terület, amely különböző politikai döntések miatt mindig lemaradt a fejlesztésekkor. Ehhez kapcsolódik **a szerzői joggal** kapcsolatos sok kérdés megnyugtató megoldásának tervbe vétele, az **e-könyvvel** kapcsolatos könyves együttműködés végiggondolása és megvalósítása és így tovább. Azután minden olyan fejlesztés, amely növeli az **online szolgáltatások elérését 24 órán keresztül a legkisebb könyvtárakban is**, valamint az állandóan változó és fejlődő IKT-eszközök és szolgáltatások könyvtári bevezetése a használói igények szerint.

Súlyos, **folytatandó feladat az egészségileg és szociálisan hátrányos helyzetűek könyvtári ellátása** továbbra is, ez utóbbiak közül gondoljunk a munkanélküliekre, a romákra. A hajléktalanokkal való bánás (szolgáltatás?) olyan terület, amibe eddig általában beletört a bicskánk. Hátha most sikerül...

Ebben a forráshiányos időben már most fel kell tenni a kérdést, nem illúzió-e új koncepcióról és új stratégiáról beszélni, amikor nem lesz mód a megvalósítására?

Határozott nemmel felelek. Van módunk kilépni a hazai gazdasági helyzet adta lehetőségek közül. Újra lesznek európai uniós pályázatok, de ezek akkor lesznek a szakma egésze számára hasznosak, ha – mint az előző ciklusban – szorosan kapcsolódnak a stratégiához. Azaz a pályázatoknak a stratégiában kitűzött célok megvalósítását kell szolgálniuk.

### **A szakmai szervezetek erőteljesebb szerepe**

Amennyiben az új stratégiával az általam elégtelennek tartott társadalmi beágyazottságon kívánunk változtatni, akkor az eddigieknél nagyobb szerep jut a szakmai szervezeteknek.

A két ernyőszervezet tekintetében, ismerve a dokumentumaikat, a feltételezett koncepcióban megfogalmazottak megegyeznek az Alapszabályban (MKE), illetve a Prioritásaikat meghatározó deklarációjukban (IKSZ) írottakkal. Az előbbi szerint „*Az egyesület célja, hogy kezdeményezőleg vegyen részt a könyvtárpolitika és szakirodalmi információs politika alakításában; az erre vonatkozó szakmai és regulatív döntések előkészítésében, valamint a könyvtári ellátást érintő intézkedések értékelésében, továbbá – szükség szerint – az ezek hatásainak vizsgálatában;*”<sup>13</sup>

Az IKSZ Prioritásai szerint: „*A könyvtár, mint információs intézmény alkalmas legyen a paradigmaváltásra: a telematikai fejlesztés következetes végigvitelével, a tartalomszolgáltatás bővítésével és a hozzáférhetőség széleskörű biztosításával. Ennek érdekében olyan könyvtár-szakmapolitikai program kidolgozása szükséges, amely a reális használói igények mellett a könyvtári terület stratégiai tervére, az IKSZ eddigi eredményeire, az intézmények tapasztalataira épül.*”<sup>14</sup>

Ugyanakkor a két szervezet mellett kiemelten fontos, hogy mindegyik szakmai szervezet, tagjainak speciális tudásával, munkájával – mint eddig is, vagy tán még erőteljesebben – vegyen részt a közös feladatok megvalósításában. Pótolhatatlan és igen hasznos–szükséges tudás van az iskolai, az egyházi, az egyetemi, főiskolai, orvosi, olvasási stb. szakmai szervezetek ismeretanyagában. A szakmai szervezetek – különböző használókat vagy területeket képviselve – különböző társadalmi rétegekhez jutnak el, és így más és más módon járulhatnak hozzá a kitűzött feladatok megvalósításához.

A stratégiaalkotásban – amit konszenzus alapján kezd meg a szakma és amennyiben megfelelően van előkészítve, és az előkészítés során mód van a folyamatos véleménycserére – különböző intenzitással, különböző tevékenységekben, de egyforma felelősséggel osztoznak az ágazati irányítás résztvevői, a szakmai szervezetek és tagjaik, a könyvtárosok.

Ehhez erős összefogásra van szükség. De a könyvtárosok, a könyvtárüggyel foglalkozók régóta jól ismerik az összefogás fogalmát. Most megint módjuk nyílik a gyakorlására!

## JEGYZETEK

- 1 Skaliczki Judit: A rendszerváltás könyvtárügyétől a könyvtárügy rendszerváltásáig. Bp., Könyvtári Intézet, 2011. 159 p.
- 2 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet a kormányzati stratégiai irányításról.
- 3 Skaliczki Judit: i. m. 87. p.
- 4 [www.ifla.org/publications](http://www.ifla.org/publications)
- 5 [www.ifla.org/publications/alexandria-manifesto](http://www.ifla.org/publications/alexandria-manifesto)
- 6 [www.ifla.org/publications/alexandria-manifesto](http://www.ifla.org/publications/alexandria-manifesto)
- 7 [www.ifla.org/publications/ifla-manifesto-on-transparency-good-governance-and-freedom-from-corruption](http://www.ifla.org/publications/ifla-manifesto-on-transparency-good-governance-and-freedom-from-corruption)
- 8 Hegyközi Ilona: [www.ki.oszk.hu/konyvtar/2012/03/a-konyvtarak-az-informacio-es-inspiracioszerzes-legfontosabb-forrasai](http://www.ki.oszk.hu/konyvtar/2012/03/a-konyvtarak-az-informacio-es-inspiracioszerzes-legfontosabb-forrasai); lásd még: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2012. 6. sz. 3–5. p.
- 9 [www.univie.ac.at/voeb/blog/?p=1639](http://www.univie.ac.at/voeb/blog/?p=1639); lásd még: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2010. 8. sz. 47. p.
- 10 [www.minedu.fi/export/sites](http://www.minedu.fi/export/sites)
- 11 [www.kulturstylrelsen.dk](http://www.kulturstylrelsen.dk)
- 12 [www.bibliotekogmedier.dk/english/library](http://www.bibliotekogmedier.dk/english/library)
- 13 A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Alapszabály, 2. §. (2) = [mke.info.hu/infotat/dokumentumtar](http://mke.info.hu/infotat/dokumentumtar)
- 14 Az Informatikai és Könyvtári Szövetség prioritásai. = [iksz.shp.hu/hpc/web.php?a=iksz](http://iksz.shp.hu/hpc/web.php?a=iksz)

**Skaliczki Judit**